

Vilija Lukošūnienė, Marijona Barkauskaitė

MOKYMOŠI MOKYTIS KOMPETENCIJA: SUAUGUSIŲJŲ POŽIŪRIS

Anotacija. „Mokymosi visą gyvenimą amžiuje“, kaip teigia N. Longworthas (2007, p. 92), reikšmingą vietą užima mokymosi mokytis kompetencija. Šių dienų mokslo ir technologijų pokyčiai, globalizacija ir išaugęs žmonių mobilumas palieka mažai vilties, kad žmogus gali gyventi nesikeisdamas, t. y. nesimokydamas, todėl gebėjimas mokytis būtinas kiekvienam žmogui.

Straipsnyje nagrinėjamos suaugusiųjų mokymosi mokytis aktualijos: apžvelgiama mokymosi mokytis kompetencijos svarba suaugusiam žmogui, tyrimo rezultatais pagrindžiamos suaugusiųjų mokymosi mokytis kompetencijos raiškos tendencijos. Tyrimu nustatyta, kaip suaugusieji vertina mokymosi mokytis kompetenciją sudarančius gebėjimus ir išreiškia poreikį tobulinti gebėjimą mokytis.

Esminiai žodžiai: mokymosi mokytis kompetencija, suaugusiųjų mokymasis, mokymasis visą gyvenimą.

Įvadas

Mokymosi visą gyvenimą memorandumė [16] teigiama, kad sparčiai keičiantis ekonomikai ir plėtojantis žinių visuomenei žmogui būtini nauji pagrindiniai įgūdžiai. Juos galima įgyti tik aktyviai mokantis. Politiniuose dokumentuose [5; 6] mokymasis mokytis apibrėžiamas kaip mokymosi kultūros, mokymosi efektyvumo ir požiūrio į mokymąsi pagrindas, akcentuojama globali mokymosi mokytis perspektyva – būti pažangesnės, mokslesnės, aukštos mokymosi kultūros visuomenės prielaida, modernių technologijų įvaldymo ir taikymo bei ekonomikos pažangos varikliu.

Pastarųjų metų edukologinėje psichologijoje mokymasis pripažįstamas lemiamu veiksniu žmogui tobulėti, pabrėžiama konstruktyvistinė mokymosi prigimtis – besimokančio žmogaus aktyvumas ir savarankiškas žinojimo formavimas.

Konstruojant asmeninį žinojimą esminę reikšmę turi gebėjimas mokytis, kompetencija, būtina žinių visuomenėje gyvenančiam žmogui, užtikrinanti profesinį ir asmeninį augimą, skatinantį žmogaus kūrybiškumą, motyvaciją dirbti ir mokytis. Mokydamiesi žmonės keičia pasaulį ir, anot V. Zuzevičiūtės (2004), tuo labiau yra priversti mokytis.

Šiuolaikiniame kontekste mokymasis mokytis tapo neatsiejama ir prioritetine švietimo dalimi, ku-

rios įvairius aspektus nagrinėja užsienio [3; 4; 9; 11; 15; 22; 23] ir Lietuvos [7; 20] edukologai, edukologijos vadybininkai ir psichologai.

Mokymosi visą gyvenimą strategija ypatingą reikšmę teikia suaugusių žmonių mokymuisi ir jų mokymosi mokytis kompetencijos plėtotei, todėl **straipsnio objektu** pasirinkome besimokančio suaugusiojo mokymosi mokytis kompetencijos raišką.

Tyrimo tikslas – atskleisti suaugusiojo mokymosi mokytis kompetencijos raiškos tendencijas.

Uždaviniai:

– Apžvelgti teorines mokymosi mokytis kompetencijos prielaidas suaugusio žmogaus tobulinimuisi.

– Nustatyti, kaip suaugę besimokantieji įsivertina mokymosi mokytis kompetenciją ir jos sudėtinės dalis.

– Atskleisti suaugusio žmogaus mokymosi mokytis kompetencijos raiškos tendencijas.

Tyrimo metodai: literatūros ir dokumentų analizės metodas, kiekybinis tyrimas – anketa, stebėjimas, matematinės statistikos metodas.

Suaugusių žmonių mokymosi mokytis kompetencijos problema Lietuvoje nagrinėjama fragmentiškai. Pastaraisiais metais Lietuvoje pasirodžiusiuose tiriamuosiuose darbuose ir straipsniuose, skirtuose mokymosi mokytis kompetencijai analizuoti [20 ir kt.], daugiausia dėmesio skiriama bendrojo lavinimo mokyklos mokinių ir studentų mokymosi mokytis kompetencijos raiškai ir jos ugdymui. Suaugusiųjų mokymosi srityje yra bandymų nagrinėti pedagogų mokymosi mokytis kompetencijos aspektus.

Tyrimų apie suaugusių žmonių mokymosi mokytis kompetenciją negausu ir užsienio literatūroje. Tarptautinio projekto SKILLS [19] išvadoje ir *Ataskaitoje apie mokymosi mokytis vertinimo struktūrą* [9] teigiama, kad jų sukurtos priemonės mokinių mokymosi mokytis kompetencijai vertinti gali būti naudojami vertinant ir suaugusiųjų žmonių gebėjimą mokytis. Tačiau duomenų, ar suaugusių žmonių mokymosi mokytis kompetencija buvo vertinama ir kaip vertinama, rasti nepavyko.

1. Mokymosi mokytis kompetencijos reikšmė suaugusio žmogaus tobulinimuisi

Mokymasis mokytis yra daugialypis reiškinys, atspindintis įvairius edukologijos srities požiūrius,

teigia C. Stringher (2006), todėl mokslinėje literatūroje randama mokymosi mokytiis charakteristikų įvairovė.

Vieni mokslininkai [2; 13; 15] mokymąsi mokytiis apibrėžia kaip *gebėjimą* būti atviram (žinioms, technologijoms, įgūdžiams, pagalbai, metodams), pažinti save (mokymosi galias, interesus ir būdus), prisiimti atsakomybę (už mokymąsi, rezultatų pasiekimą ir taikymą praktikoje), savarankiškai valdyti mokymąsi (planuoti, rasti tinkamas strategijas, spręsti problemas, kontroliuoti, reflektuoti ir vertinti, koreguoti).

Kiti mokslininkai [1; 3; 23] mokymąsi mokytiis apibūdina kaip savivaldų procesą, kurio metu mokomasi ieškoti informacijos šaltinių, aktyviai konstruojamos žinios, interaktyviai bendraujama ir bendradarbiaujama, reflektuojami mokymosi rezultatai ir nustatomi sėkmės dėmenys bei numatomos trukdžių šalinimo strategijos.

J. Hautamackio ir kt. (2002) nuomone, mokymasis mokytiis yra gebėjimas, apimantis galėjimą ir norėjimą įsisavinti naujus dalykus, imtis naujų užduočių, taikyti įgytus gebėjimus praktinėje veikloje, remtis ankstesne mokymosi ir veiklos patirtimi, mokantis kontroliuoti pažintinius ir emocinius procesus, būti pasirengusiam mokytiis visą gyvenimą.

Pabrėždami mokymosi mokytiis kompleksiskumą D. Hargreavesas (2005), B. Hoskinsas, D. R. Crickas (2008) teigia, kad gebėjimas mokytiis stiprina asmens pajėgumą mokytiis visais amžiaus tarpsniais, formaliai ir neformaliai. Pasak Dankerso van der Specko (2006), mokymasis mokytiis suteikia suvokimą apie patį mokymąsi ir jo dalis, apie žinias kaip kolektyvinį reikalą.

Apibendrinant mokymosi mokytiis charakteristikas galima teigti, kad gebėjimas mokytiis yra atradimų apie mokymąsi pasaulis, kuriame kiekvienas žmogus gali tapti mokymosi visą gyvenimą dalyviu ir tikėti, jog galima atrasti priemones, suteikiančias mokymusi kryptį, t. y. išmokti mokytiis.

Darydami prielaidą, kad turi būti viena kompetencija, kuri, anot R. Zuercherio (2007), „galėtų padėti rasti kitoms kompetencijoms“ [25, p. 69], mokslininkai gebėjimą mokytiis mano esant metakompetencija. R. Zuercheris (2007) pabrėžia, kad metakompetencija yra nuostatos, pažiūros ir dispozicijos, susijusios su žmonių saviorganizavimosi sąlygomis ir galimybėmis. Šią apibrėžtį papildė M. Gedvilienė, V. Zuzevičiūtė (2007), teigdamos, kad metakompetencija yra ekspertinis asmens žinojimas apie save kaip apie žinių turėtoją ir naudotoją bei kompetencijų perkėlimas į skirtingas situacijas. D. van der Spec-

kas (2006) metakompetenciją supranta kaip asmens mokymosi pakilimą į metalygį, nes mokytiis mokomasi peržengiant save, viršijant savo jėgas. V. Pukevičiūtė (2009) metakompetenciją apibrėžia kaip situacijos ir laiko požiūriu nepriklausomą kompetenciją, leidžiančią „individui pažvelgti į save ir į iškilusią problemą iš šalies“ [20, p. 73].

Mokymasis mokytiis prasideda, žmogui nusprendus sąmoningai stiprinti mokymosi mokytiis kompetenciją, teigia P. Hofmannas (2010). Procesas trunka visą gyvenimą, apima visas gyvenimo sritis, vyksta lėtai, bet patikimai ir tampa sudėtinė žmogaus mokymosi visą gyvenimą dalimi: kad ir ką žmogus besimokytų, jis plečia savo mokymosi lauką. Galutinis mokymosi mokytiis tikslas, pasak mokslininkų [1; 3; 23], yra mokymosi mokytiis kompetencija, kuriai būdingas gebėjimo mokytiis vertės supratimas, gebėjimų mokytiis turėjimas ir gebėjimas juos taikyti įvairiose kontekstuose.

Iššūkis tobulinant mokymosi mokytiis kompetenciją, pasak Nuisslio von Rheino ir kt. (2002), yra būtinybė sieti procesą su individualiu asmens tikslu. Mokymosi mokytiis kompetencijos plėtra nėra atskirų mokymosi metodų *žinau kaip* (angl. *know-how*) perkėlimas. Pagrindinis uždavinys plėtojant gebėjimą mokytiis yra įvairių mokymosi metodų pritaikymas ir naudojimas individualioms mokymosi strategijoms formuoti. Anot P. C. Candy (1990), mokydamosis mokytiis suaugęs žmogus plėtoja giluminį turinio supratimą, o P. Hofmanno (2010) nuomone, geriau supranta asmeninius tikslus ir galimybes, kaip juos pasiekti.

Kiekvienam visuomenės nariui gebėjimas mokytiis suteikia galimybę būti laisvesniam asmeniniame gyvenime ir profesinės karjeros srityje, atveria daugiau galimybių ir leidžia priimti veiksmingesnius veiklos perspektyvos sprendimus. Turėdamas gebėjimų mokytiis žmogus į mokymąsi žiūri kaip į prasmingą užsiėmimą ir, anot A. Juozaičio (2000), „kaip į priemonę padaryti veiklą įdomesnę, našesnę, efektyvesnę“ [12, p. 14].

2. Suaugusių žmonių mokymosi mokytiis kompetencijos raiškos tendencija

Suaugusių žmonių mokymosi mokytiis raiškos tendencijoms išsiaiškinti buvo atliktas empirinis tyrimas. Tyrimo metu respondentai reflektyviai įsivertino mokymosi mokytiis kompetenciją sudarančius gebėjimus, aptarė mokymosi mokytiis kompetencijos supratimą, išsakė nuomonę apie gebėjimo mokytiis įtaką mokymosi rezultatams, įvertino mokymosi stiliaus ir daugiasluoksnio intelekto reikšmę mokymuisi bei išsakė poreikius gebėjimui mokytiis tobulinti.

2.1. Tyrimo metodikos ir tiriamųjų apibūdinimas

2.1.1. Tiriamųjų apibūdinimas

Tyrimo rezultatai gauti 2010 m. spalio – 2011 m. gegužės mėn. atlikus anketinę apklausą kvalifikacijos tobulinimo renginiuose 60 Lietuvos rajonų.

Tyrimo dalyvavo 544 respondentai. 84,9 proc. tiriamųjų sudarė moterys, 15,1 proc. – vyrai. Aukštąjį išsilavinimą buvo įgiję 60,5 proc. apklaustųjų, aukštesnįjį – 31,3 proc. Mažuma (8,3 proc.) tyrimo dalyvių buvo įgiję vidurinį ir profesinį arba tik vidurinį išsilavinimą bei kitokį (nenurodė, kokį) išsilavinimą. Daugumą apklaustųjų sudarė 34–54 metų asmenys (87,8 proc.). Tyrimo dalyvavo 59 proc. miesto gyventojų. Gyvenančių kaime buvo 26,8 proc., gyvenvietėse ir kitose vietovėse (nenurodyta, kokiose) – 14,1 proc. Apklausos demografinė charakteristika leidžia teigti, kad gauti duomenys būdingi Lietuvos suaugusiajai visuomenės daliai.

2.1.2. Tyrimo metodai

Literatūros ir dokumentų analizės metodas buvo taikomas apžvelgiant mokymosi mokyti kompetencijos sampratą ir reikšmę suaugusio žmogaus tobulinimuisi.

Kiekybinis tyrimas buvo atliktas siekiant nustatyti, kaip kvalifikaciją keliantys suaugusieji įsivertina mokymosi mokyti kompetenciją ir jos sudedamąsias dalis.

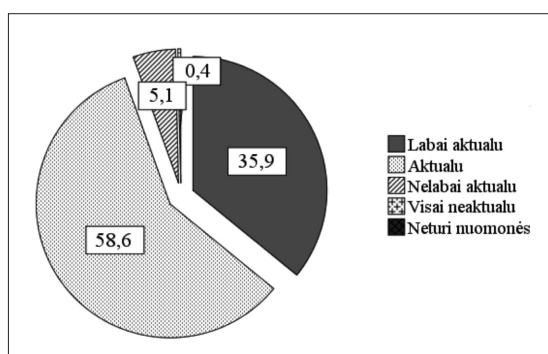
Tyrimo anketa sudaryta pagal Europos Tarybos Komisijos rekomendacijoje dėl bendrųjų visą gyvenimą trunkančio mokymosi gebėjimų (2006) suformuluotus mokymosi mokyti kompetencijos apibrėžime įvardytus reikšmingiausias gebėjimus: gebėjimą suvokti mokymosi prasmę, nusistatyti asmeninius mokymosi poreikius, įvertinti asmenines galimybes mokytis ir įveikti kliūtis; gebėjimą mokytis savivaldžiai, individualiai ir bendradarbiaujant su kitais, efektyviai planuoti mokymosi laiką ir tvarkyti mokymuisi reikalingą informaciją, remtis ankstesniojo mokymosi ir gyvenimo patirtimi, motyvuoti save mokytis ir pasitikėti savimi bei įgytas žinias ir įgūdžius naudoti įvairiuose kontekstuose.

Suaugusiųjų gebėjimo mokytis kompetencijos mokslinis tyrimas yra ganėtinai nauja ir sudėtinga problema. Siekiant ją moksliskai pagrįsti patikimais duomenimis anketoje buvo pateikta 100 teiginių, kurių duomenys leistų teigti apie tyrimo patikimumą. Teiginiai sugrupuoti į gebėjimų grupes (klasterius), sudarančius šešias mokymosi mokyti subkompetencijas: mokymosi mokyti supratimas, laiko valdymas, informacijos valdymas, darbas grupėmis, motyvacija ir ankstesnės patirties refleksija.

Matematinės analizės metodas taikomas tyrimo kiekybinio tyrimo rezultatams apibendrinti.

2.2. Tyrimo rezultatai

Empirinio tyrimo duomenys rodo, kad kvalifikaciją keliantiems suaugusiesiems mokėti mokyti yra *labai aktualu* arba *aktualu* (1 pav.). Nustatyta, kad gebėjimas mokytis panašiai aktualus skirtingose gyvenamosiose vietovėse gyvenantiems, įvairaus amžiaus, skirtingos lyties ir skirtingo išsilavinimo suaugusiesiems žmonėms.

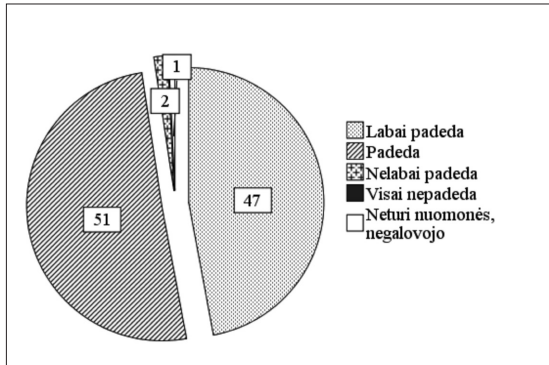
1 pav. Mokymosi mokyti aktualumas (proc.)

Buvo įdomu sužinoti, kaip tiriamieji supranta gebėjimą mokytis. Išaiškėjo, kad gebėjimas mokytis dažniausiai suprantamas kaip kognityvinė kompetencija, t. y. kaip gebėjimas efektyviai rinkti, apdoroti, išsaugoti, atgaminti ir panaudoti informaciją (60,7 proc.) ir gebėjimas įgyti, įsidėmėti, įsisąmoninti naujas žinias ir įgūdžius (48,5 proc.).

Gebėjimas mokytis kaip metakompetencija suprantamas rečiau, pvz.: gebėjimą mokytis kaip vidinę motyvaciją mokytis ir pasitikėjimą savimi nurodė 26,2 proc. tiriamųjų, kaip gebėjimą remtis ankstesne mokymosi ir gyvenimo patirtimi – 21,6 proc.

Aiškintasi, kaip skirtingos demografinės grupės supranta gebėjimo mokytis prasmę. Nustatyta, kad vyrai dažniau nei moterys mini, kad mokymasis mokytis yra gebėjimas planuoti mokymosi veiklą.

Domėtasi, kaip suaugusieji vertina gebėjimo mokytis įtaką mokymosi rezultatams. Išaiškėjo, kad dauguma apklaustųjų gebėjimą mokytis sieja su geresniais mokymosi rezultatais (2 pav.).

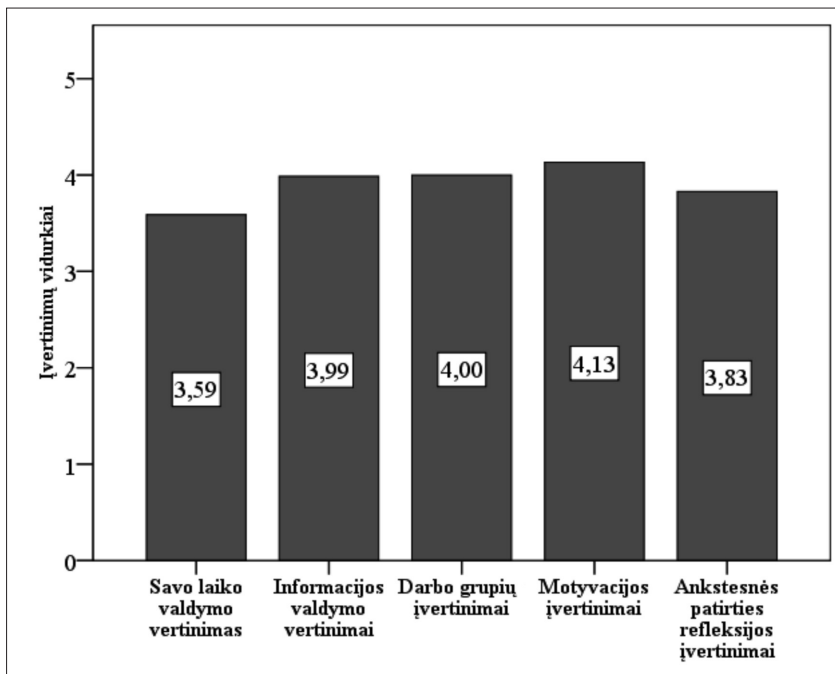
2 pav. Mokymosi mokyti įtaka mokymosi rezultatams (proc.)

Įdomu pastebėti, kad moterys dažniau nei vyrai nurodo, kad gebėjimas mokyti *labai padeda* siekti geresnių mokymosi rezultatų.

Atskiras gebėjimo mokyti subkompetencijas suaugusieji įsivertino nevienareikšmiškai. Tyrimo duomenys (3 pav.) rodo, kad geriausiai apklausos dalyviai įsivertina *motyvacijos* ir *darbo grupėmis* (įsivertinimų vidurkis 4,13 ir 4,00) subkompetencijas. Silpniausiai vertinama *laiko planavimo* subkompetencijos raiška (įsivertinimų vidurkis 3,59). Tobulintinoms sritims galima priskirti *informacijos valdymo* ir *ankstesnės patirties refleksijos* subkompetencijas (įsivertinimo vidurkiai 3,99 ir 3,83).

Akivaizdu, kad labiausiai tobulintina suaugusių besimokančiųjų gebėjimo mokyti subkompetencija yra *laiko valdymas* – vienas svarbiausių mokymosi kompetencijos veiksnių. Tyrimo duomenų analizė atskleidė, kad apklausos dalyviai turi gerai įvaldytų laiko valdymo gebėjimų (pvz.: geba laikytis užduočių atlikimo terminų, nustatyti užduočių prioritetus, efektyviai naudoti laiką užduotims atlikti ir tikslams pasiekti, prašyti pagalbos ir naudoti visus išteklius, kai siekia užduotis įvykdyti laiku). Tačiau nustatyta, kad dauguma šios subkompetencijos gebėjimų yra tobulintini, pvz.: kurti strategijas įveikti kliūtims, trukdančioms laikytis terminų; susidaryti laiko tvarkaraštį ir rašyti dienoraštį; planuoti veiklas taip, kad jos būtų atliktos be pašalinių trukdžių; įvertinti, kiek pastangų reikalauja kiekviena užduotis, siekiant nustatyti, ar nebus švaistomas laikas ieškant būdų jai atlikti.

Tyrimo metu aiškintasi, kokią įtaką gebėjimui mokyti daro demografiniai veiksniai (amžius, lytis, gyvenamoji vieta, išsilavinimas). Pastebėta, kad kai kurių mokymosi mokyti gebėjimų lygis priklauso nuo demografinių veiksnių. Pvz., kaimo gyventojai turi silpnesnius gebėjimus reflektuoti ankstesnę patirtį, rasti alternatyvas panašiai veiklai atlikti, numatyti, kaip įveikti išryškėjusias silpnybes, juos labai skatina mokyti mokymasis patiems tyrinėjant.

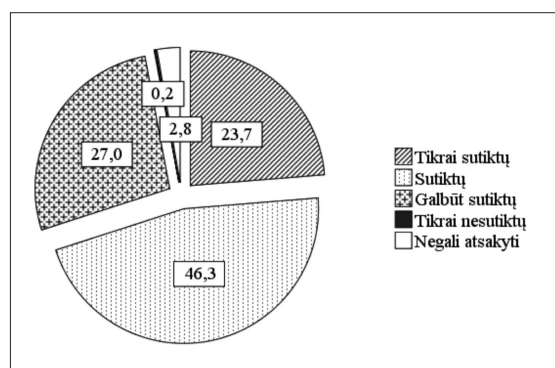

3 pav. Mokymosi mokyti subkompetencijų įsivertinimas

Apklausa parodė, kad amžius esminės įtakos gebėjimui mokytis neturi. Tai atitinka mokslininkų [18] teiginius, kad amžius nėra kliūtis mokytis mokyti.

Įvertinant išsilavinimo įtaką mokymosi mokyti gebėjimams, nustatyta, kad labiau išlavintą gebėjimą mokyti turi aukštąjį ir aukštesnįjį išsilavinimą turintys asmenys.

Požiūrį į mokymosi mokyti kompetencijos tobulinimą dauguma apklaustųjų išsakė nurodymai (4 pav.), kad sutiktų dalyvauti mokymuose (70 proc. *tikrai sutiktų* arba *sutiktų*).

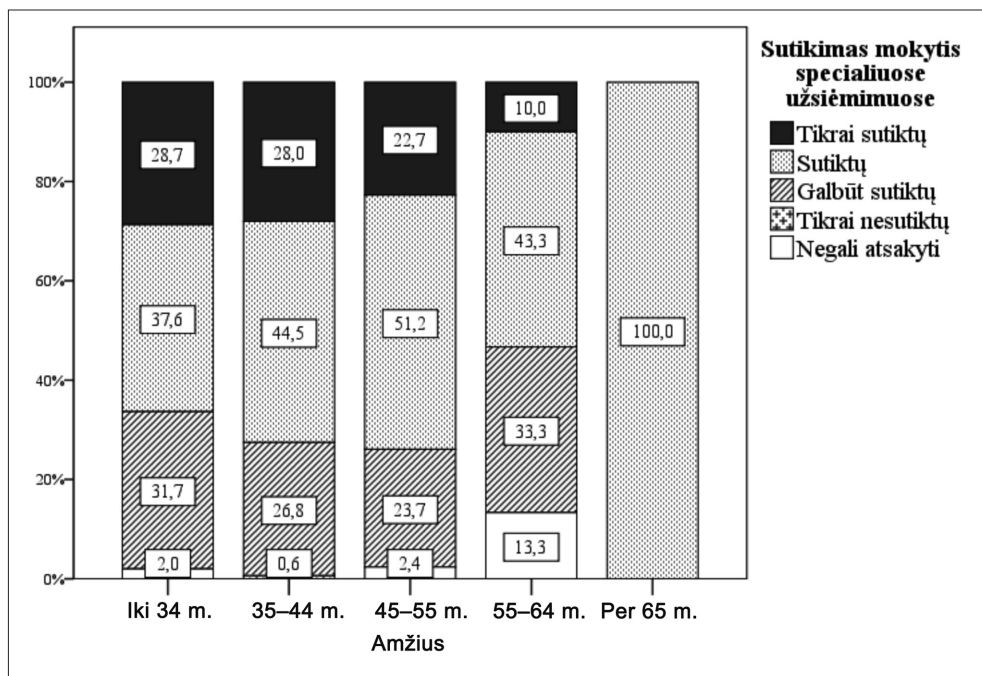
4 pav. Mokymosi mokyti poreikis (proc.)

Įdomu pažymėti, kad mokyti labiau norėtų moterys (73,2 proc. *tikrai sutiktų* arba *sutiktų*) nei vyrai (53,8 proc. *tikrai sutiktų* arba *sutiktų*). Jaunesni asmenys ir žemesnio išsilavinimo asmenys turi didesnę poreikį mokytis (5 ir 6 pav.) ir šis rodiklis atitinka kitų tyrimų rezultatus [24].

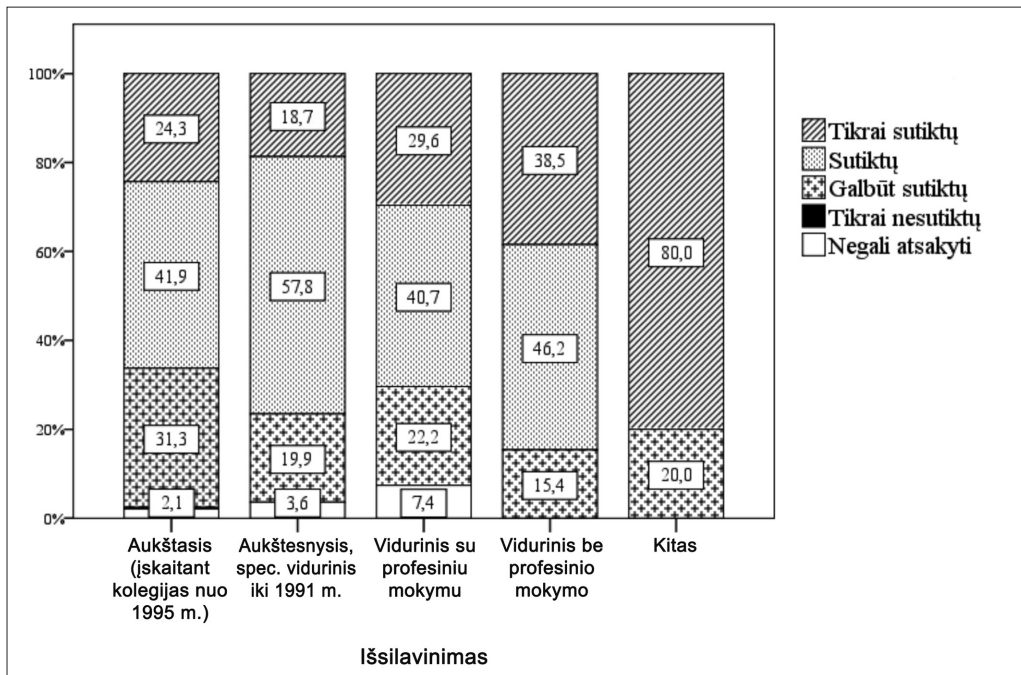
Galima daryti prielaidą, kad jauni ir žemesnį išsilavinimą turintys suaugusieji negalėjo ar nemokėjo pasinaudoti ankstesnio mokymosi galimybėmis, suteikiančiomis mokymosi mokyti pagrindus, arba jiems tokios galimybės nebuvo sudarytos.

Esant galimybei suaugusieji labiausiai norėtų tobulinti kognityvinius gebėjimus, stiprindami mokymosi strategijas atminčiai lavinti (54,8 proc.), informacijai įsiminti ar atgaminti (45,9 proc.), informacijai analizuoti (41,9 proc.). Išskirtieji prioritetai siejasi su suaugusiųjų mokymosi mokyti kompetencijos suvokimu, kad gebėti mokytis reiškia efektyviai tvarkyti informaciją. Pažymėtina, kad skirtingo amžiaus suaugusieji pageidautų mokytis skirtingų dalykų. Jaunesni asmenys (iki 34 m.) labiau norėtų mokytis informacijos įsiminimo ir atgaminimo strategijų, 35–44 ir 55–64 m. asmenys rinktųsi mokytis atminties lavinimo būdų.

Apibendrinant tyrimo rezultatus galima teigti, kad suaugusieji suvokia mokymosi mokyti gebėjimų svarbą, sieja juos su mokymosi veiksmingumu. Sudedamąsias kompetencijos dalis vertindami reflektoriai, besimokantys suaugusieji atskleidžia gebėjimą

5 pav. Skirtingo amžiaus asmenų poreikis mokytis (proc.)

6 pav. Skirtingo išsilavinimo asmenų poreikis mokytis (proc.)

pažinti savo, kaip asmenybės, pranašumus ir trūkumus.

Galima teigti, kad suaugusieji turi mokymosi mokytis kompetenciją sudarančius gebėjimus ir juos sąmoningai ar nesąmoningai taiko mokydami. Taip pat matoma tendencija, kad gebėjimas mokytis gali ir turi būti tobulinamas. Tyrimai [21] rodo, kad dauguma suaugusiųjų mokosi savarankiškai iš knygų, interneto ir draugų (taip teigiančių suaugusiųjų Lietuvoje yra 35 proc.). Akivaizdu, kad geresnis gebėjimas mokytis leistų suaugusiesiems pasiekti aukštesnių mokymosi rezultatų. Išreikšdami teigiamą požiūrį į dalyvavimą mokymuose gebėjimui mokytis tobulinti, tyrimo dalyviai pademonstravo supranta, kad mokymosi mokytis kompetencijos stiprinimas yra būtina sėkmingo suaugusio žmogaus mokymosi sąlyga.

Nustatytas demografinių veiksnių poveikis kai kuriems mokymosi mokytis aspektams siejasi su tyrimu, atliktu tiriant bendrąją suaugusiųjų mokymosi situaciją, rezultatais ir išvadamis [21; 24], pvz., dėl kaimuose gyvenančių žmonių silpnesnių mokymosi gebėjimų ar lėtesnės vyresnių žmonių pažintinių gebėjimų spartos.

Išvados

1. Mokslinės literatūros ir dokumentų analizė atskleidė, kad mokymosi mokytis kompetencija yra

reikšminga suaugusio žmogaus tobulinimosi charakteristika. Gebėjimas mokytis gali padėti suaugusiam žmogui veiksmingiau suformuoti nuostatas, įsisavinti naujas žinias ir įgyti įgūdžių, reikalingų šiuolaikinio ekonominio ir socialinio gyvenimo uždaviniams įgyvendinti, būti viena iš sėkmingo asmeninio ir profesinio tobulėjimo sąlygų.

2. Empirinio tyrimo duomenys atskleidė, kad suaugusieji asmeninį gebėjimą mokytis mano esant kognityvine kompetencija. Ši tendencija išryškino būtinybę suaugusiųjų bendruomenėje analizuoti metamokymosi ypatumus: mokymosi prasmės ir svarbos suvokimą, teigiamo požiūrio į mokymąsi formavimą, gebėjimą motyvuoti pačiam save mokytis, pasitikėjimo savo sėkme didinimą, refleksiją ir jos išvadų taikymą ateities veiklose.

3. Nustatyta, kad suaugusiesiems reikėtų gerinti visas mokymosi mokytis subkompetencijas. Labiausiai tobulintini yra laiko valdymo gebėjimai, darantys įtaką ir kitų mokymosi mokytis subkompetencijų (motyvacijos, ankstesnės patirties refleksijos) raiškiai.

4. Atskleista tendencija, kad suaugusieji norėtų tobulinti mokymosi mokytis kompetenciją specialiuose mokymuose. Prioritetinėmis koognityvinėmis mokymosi strategijomis suaugusieji pasirinko atminties lavinimą, veiksmingų informacijos įsiminimo ir atgaminimo būdų įgijimą, informacijos analizavimo įgūdžių stiprinimą. Išskirtieji prioritetai atitinka suaugusiųjų mokymosi mokytis kompetencijos suvo-

kimą, kad gebėti mokyti reiškia efektyviai tvarkyti informaciją.

5. Tyrimo duomenys parodė statistiškai reikšmingą mokymosi mokyti kompetencijos raiškos priklausomybę nuo kai kurių demografinių veiksnių. Nustatyta tendencija, kad kaimo gyventojų ir žemesnį išsilavinimą turinčių suaugusiųjų gebėjimas mokyti menkiausiai įvaldytas nei miestuose ir gyvenvietėse gyvenančių asmenų arba turinčiųjų aukštesnį išsilavinimą. Žemesnį išsilavinimą turintys asmenys išreikšė didesnę poreikį dalyvauti mokymuose gebėjimui mokyti tobulinti.

Literatūra

1. Candy P. C. How People Learn to Learn. In: Smith R. M. *Learning to Learn across the Life Span*. San Francisco, 1990, p. 30–63.
2. Crick D. R. Learning how to learn. The dynamic assessment of learning power. In: *Learning to learn network meeting Report. European Commission*. Centre for Research on Lifelong Learning, Ispra, 2006, p. 54–68.
3. Chisholm L., Fennes H., Karsten A., Reich K. Learning to Learn – a Method in Action. Literature Review. In: *Synthesis Report*, 2009 [interaktyvus], [žiūrėta 2012 M. birželio 18 d.]. Prieiga per internetą: <<http://learning2learn.eu>>.
4. Dankers van der Spek M. *Study Path Development – Building Vocational Skills*. Culemborg: Centraal Boekhuis, 2006.
5. *Europos Tarybos Komisijos rekomendacija dėl bendrųjų visą gyvenimą trunkančio mokymosi gebėjimų*, 2006 [interaktyvus], [žiūrėta 2008 m. spalio 14 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/get-Doc.do>>.
6. Europos Bendrijų Komisijos komunikatas „Suaugusiųjų mokymasis: mokyti niekada nevēlu“, 2006 [interaktyvus], [žiūrėta 2011 m. balandžio 21 d.]. Prieiga per internetą: <www.eur-lex.europa.eu>.
7. Gedvilienė G., Zuzevičiūtė V. *Edukologija*. Kaunas, VDU, 2007. p. 160–163.
8. Hargreaves D. (Ed.) *About Learning: Report of the Learning Working Group*. London: Demos, 2005.
9. Hautamaki J. et al. Assessing Learning to Learn. A Framework. In: Hautamaki J., Arinen P., Eronen S., Hautamaki A., Kupiainen S., Lindblom B., Niemivirta M., Pakaslahti L., Rantanen P., Scheinin P. *Helsinki university in collaboration with the National Board of Education in Finland*. Helsinki: Helsinki University Printing House, 2002.
10. Hofmann P. *Our growing understanding of the Key competence Learning to Learn*, 2010 [interaktyvus], [žiūrėta 2012 m. liepos 31 d.]. Prieiga per internetą: <www.learning2learn.eu>.
11. Hoskins B., Crick D. R. Learning to learn and Civic Competences: different currencies or two sides of the same coin? In: *European Commission, Institute for the Protection and Security of the Citizen, Centre for Research on Lifelong Learning*, 2008.
12. Juozaitis A. M. Sąlygos suaugusiųjų mokymuisi. In: Sudaryt. V. Dienys, T. Jovaiša ir kt. *Suaugusiųjų švietimas dabarčiai ir ateičiai*. Kaunas: Morkūnas ir Ko, 2000, p. 12–14.
13. Knowles M. S., Holton E. F., Swanson R. A. *Suaugęs besimokantis: klasikinis požiūris į suaugusiųjų švietimą*. Vilnius: Danielius, 2007.
14. Longworth N. Mokymosi visą gyvenimą praktika. In: *Švietimo kaita XXI amžiuje*. Vilnius: Kronta, 2007.
15. Mandl H., Krause U. M. *Lernkompetenz fuer die Wissensgesellschaft*. Muenchen: Forschungsbericht, 2001, Nr. 145.
16. *Mokymosi visą gyvenimą memorandumas*. Vilnius, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, 2001
17. Nuissl E., Schiersmann Ch., Siebert H. (Hrsg.) *Literatur-und Forschungsreport Weiterbildung*, 2002, No. 49.
18. Petty G. *Įrodymais pagrįstas mokymas*. Vilnius: Tyto alba, 2008.
19. Projekto *Several Keys in Learning to Learn Skills* medžiaga (SKILLS, projekto numeris 134012-2007-ES-GRUNDTVIG-GMP) [interaktyvus], [žiūrėta 2010 m. sausio 18 d.]. Prieiga per internetą: <www.faea.es/G1_SKILLS>.
20. Pukevičiūtė V. *Mokinių ir studentų mokymosi mokyti kompetencijos raiška ir ugdymo strategijos užsienio kalbos pagrindu*. Daktaro disertacija. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2009.
21. *Ugdymo plėtotės centras Suaugusiųjų mokymosi motyvacija ir poreikiai Lietuvoje, Latvijoje, Estijoje ir Suomijoje*, 2012 [interaktyvus], [žiūrėta 2013 m. kovo 27 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.suaugusiujuvietimas.lt/modules/document_manager/documents/3/ataskaita%20-%20Baltijos%20salys.pdf>.
22. Stringher C. *Learning competence: an Italian exploratory research in elementary schools// Learning to learn network meeting*. Report from the second meeting of the network. European Commission, Centre for Research on Lifelong Learning, Ispra, 2006, p. 32–37.

23. Taylor M. E., Kloosterman P. *Learning to Learn in Practice*. Handbook for facilitators. Vilnius: Firidas, 2010.
24. Teresevičienė M., Zuzevičiūtė V., Kuncaitis R., Rutkienė A. *Tyrimo „Suaugusiųjų mokymasis Lietuvoje: aprėptis, poreikiai ir pasiūla“ ataskaita*: [rankraštis]. Kaunas, 2006.
25. Zuercher R. Informelles Lernen und der Erwerb von Kompetenzen. Theoretische, didaktische und politische Aspekte, 2007. In: bm:ukk (eds) *Materialien zur Erwachsenenbildung: Informelles Lernen*. Wien: bm:ukk.
26. Zuzevičiūtė V. (2004). Studentų požiūris į mokymą(si) aukštosiose mokyklose. *Acta paedagogica Vilnensia*, 2004, t. 13, p. 81–87.

Zusammenfassung

Vilija Lukošūnienė, Marijona Barkauskaitė

LERNKOMPETENZ: SICHT DER ERWACHSENEN

In diesem Artikel wird die Problematik der Auswertung der Lernkompetenz aus der Sicht der lernenden Erwachsenen analysiert. Das Ziel der Analyse ist der Ueberblick der theoretischen Ansaetzen und die

Presentation der Ergebnisse einer Umfrage, was *Lernen lernen* fuer die Erwachsenen bedeutet.

Die Analyse der wissenschaftlichen Literatur hat gezeigt, dass die Lernkompetenz eine wichtige Charakteristik der Fortbildung der Erwachsenen ist.

Bei der Umfrage der lernenden Erwachsenen wurde festgestellt, dass die Erwachsenen grundsatzlich die Lernkompetenz besitzen, die Bedeutung von Lernfaehigkeiten und – Fertigkeiten fuer die Ergebnisse ihres erfolgreichen Lernen verstehen. Es wurde aber auch geklaert, dass die Lernkompetenz unter Erwachsenen meistens als kognitive Kompetenz anerkannt ist. Diese Tatsache bringt auf den Gedanke, dass die Bedeutung der Lernkompetenz als Metakompetenz mehr unter den Erwachsenen kommuniziert werden muesste.

Es wurde auch festgestellt, dass die Erwachsenen bereit sind Lernfaehigkeiten und – Fertigkeiten weiterzuentwickeln. Die Angaben der Umfrage zeigen, dass fuer die Mehrheit der Erwachsenen die Subkompetenz der Zeitplanung problematisch ist und insbesondere geuebt sein soll.

Die Umfrage hat endeckt, dass etliche demografische Faktoren die Auswirkung auf die Auspraegung der Lernkompetenz ausueben. Es wurde festgestellt, dass die Lernkompetenz bei den Erwachsenen, die hoehere Ausbildung haben und die in den Staedten leben, besser entwickelt ist als in den anderen sozialen Gruppen.

Keywords: die Lernkompetenz, die Erwachsenenbildung, das lebenslange Lernen.

*Lietuvos edukologijos universitetas
Iteikta 2013 m. gegužės mėn.*